

Bilaga 14:6 till kommunstyrelsens protokoll den 22 juni 2004, § 8

PM 2004 RI (Dnr 113-2185/2004, 326-397/2004, 326-4473/2003, 326-3387/2003, 302-2725/2003, 042-4/2004)

Uppföljning av budget 2004 – Delårsrapport och Tertialrapport 1 per den 30 april 2004

Stadsdelsnämnd Kungsholmen: Begäran om medel för stimulansbidrag avseende planeringsboende för psykiskt funktionshindrade på Stadshagsgården (dnr 326-397/2004)

Stadsdelsnämnd Norrmalm: Begäran om medel för "Behov av uppsökande socialpsykiatrisk verksamhet" (dnr 326-4473/2003)

Stadsdelsnämnd Farsta: Begäran om medel för att avbetala på ombyggnadskostnaden för Postiljonens äldreboende i syfte att sänka hyran för boendet (dnr 326-3387/2003)

Stadsdelsnämnd Skärholmen: Begäran om medel för "Omstrukturering av Frösätra servicehus, hus B samt ansökan om förprojekteringskostnader" (dnr 302-2725/2003)

Stadsarkivet: Begäran om medel för utvecklingsarbete rörande stadens digitala arkiv (dnr 042-4/2004)

Borgarrädsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Redovisningen av delårsrapport 1 2004 för Stockholms stad godkänns.
2. Nämnderna medges budgetjustering för minskade nettokostnader med 28,7 mnkr. Medlen tillförs *Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande* i 2004 års budget.
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 51,4 mnkr. Finansieringen sker genom att omdisponera för ändamålet avsatta medel under *Kommunfullmäktige m.m.* i 2004 års budget.
4. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 111,9 mnkr. Finansieringen sker genom att ta i anspråk i tidigare bokslut avsatta medel.
5. Nämndernas budgetar justeras för ökade kostnader och intäkter med 275,4 mnkr för redovisade omslutningsförändringar.
6. Investeringsutgifter om 29,5 mnkr förs över från gatu- och fastighetsnämnden till idrottsnämnden för projekten Hagsätra IP och Blackebergs/Åkeshovs bollplaner.
7. Stadsdelsnämnd Farsta har i ett särskilt ärende (dnr 326-3387/2003) hemställt hos kommunstyrelsen om medel för att avbetala på ombyggnadskostnaden för Postiljonens äldreboende i syfte att sänka hyran för boendet. Efter en noggrann genomgång där bl.a. lokalinvesteringens standard beaktats, medges 15,6 mnkr i enlighet med bilaga 2.

8. Stadsdelsnämnd Skärholmen har i särskilt ärende "Omstrukturering av Frösätra servicehus, hus B samt ansökan om förprojekteringskostnader" (dnr 302-2725/2003) begärt medel för stimulansbidrag. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.
9. Kulturnämnden har i föreliggande tertialrapport och i särskilt ärende (dnr 042-4/2004) begärt 0,7 mnkr för utvecklingsarbete rörande stadens digitala arkiv. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.
10. Stadsdelsnämnd Kungsholmen har i föreliggande tertialrapport och i särskilt ärende (dnr 326-397/2004) begärt medel för stimulansbidrag avseende planeringsboende för psykiskt funktionshindrade på Stadshagsgården. Nämndens begäran avslås då ärendet tidigare behandlats av ekonomiutskottet.
11. Stadsdelsnämnd Norrmalm har i särskilt ärende "Behov av uppsökande socialpsykiatrisk verksamhet" (dnr 326-4473/2003) begärt ökade resurser för det mobila teamet. Nämndens begäran avslås eftersom de 10,0 mnkr som reserverats för rörliga team i Central medelsreserv har fördelats till stadsdelsnämnderna i samband med avstämningen av budget 2004 med anledning av nämndernas budget/verksamhetsplan.
12. Övriga framställningar till kommunstyrelsen om budgetjusteringar avslås i enlighet med bilaga 2.
13. Stadsdelsnämndernas begäran om avveckling av resultatenheter godkänns i enlighet med bilaga 2.
14. Resultatenheterna Hässelbygårdsskolan, Trollbodaskolan, Vinstagårdsskolan och Loviselunds förskolor i Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd upplöses och underskotten övergår till nämnden då vidtagna åtgärder inte har givit förväntat resultat.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

Staden har sedan 2003 övergått från kvartalsrapporter till tertialrapporter för uppföljning av verksamheter och ekonomi. Införandet av tertialrapporter ökar kravet på att månadsrapporterna utgör ett effektivt instrument för att tidigt upptäcka avvikelser mot budget. Genom en effektiv månadsrapportering kommer tertialrapporterna i första hand inte att vara till för att identifiera avvikelser, utan snarare för att följa upp vidtagna åtgärder.

Ärendet

Enligt stadsledningskontorets anvisningar för uppföljning av budget 2004 skall stadens nämnder upprätta årets första delårs- och tertialrapport per den 30 april och senast den 24 maj 2004 inlämna denna till kommunstyrelsen. Stadsledningskontoret har analyserat samtliga nämnders rapporter.

Delårsrapport per den 30 april 2004

Delårsresultatet har tagits fram för perioden 1/1-30/4 2004. Resultatet redovisas i en sammanställning av samtliga nämnders utfall för externa intäkter och kostnader för perioden. Någon helårsprognos för det ekonomiska utfallet kan inte baseras på resultaträkningen för perioden.

Periodiseringar har gjorts på en övergripande nivå utifrån stadsledningskontorets anvisningar på samma sätt som för år 2003. Detta medför möjligheter till övergripande jämförelser mellan åren 2003 och 2004. I tertialrapporten redovisas endast resultaträkning. I årets andra tertialrapport, som upprättas per den 31 augusti, kommer fullständig resultat- och balansräkning med periodiseringar att redovisas.

Utfallet för perioden innebär ett positivt resultat om ca 146 mnkr. I jämförelse med motsvarande period föregående år är det en skillnad med ca 564 mnkr, som i huvudsak förklaras av fallande intäkter.

I jämförelse med föregående år har verksamhetens nettokostnader ökat med 4,3 % medan skatteintäkter, statsbidrag och finansiella poster försämrats med 2,2 %. Försämringen är också delvis hänförlig till minskad aktieutdelning relativt år 2003 med 250 mnkr, samt en negativ slutavräkning för skatter med 150 mnkr (se även nedan).

I ökningen av nettokostnader noteras en ökning av personalkostnader jämfört med samma period år 2003 med knappt 6 %. Ökningen förklaras av avtalsenliga löneökningar och till mindre del av löneökningar utanför avtal, dvs. löneglidningar. Återtagande av verksamhet i egen regi har också lett till ökade personalkostnader. Antalet månadsanställda i stadens nämnder uppgick vid årsskiftet till ca 45 500, vilket är en ökning med ca 500 jämfört med föregående årsskifte. Stadsledningskontoret kommer särskilt att följa personalkostnadsutvecklingen under året i relation till ökningen av antalet anställda och löneökningar, men även i relation till kostnadsutvecklingen för entreprenader.

Tertialrapport 1 per den 30 april 2004

I ärendet redovisas en övergripande analys av verksamheterna och det ekonomiska utfallet. Nämndernas redovisning av prognoserna och stadsledningskontorets synpunkter samt verksamhetsspecifika analyser av stadsdelsnämndernas ansvarsområden framgår av bilaga 1. I nämndernas redovisning avser prognoserna en jämförelse med nämndernas budget/verksamhetsplan inkl. av kommunstyrelsen beslutade budgetjusteringar samt av kommunfullmäktige beslutade justeringar av investeringsplanen t.o.m. april 2004. Bilaga 2 innehåller en specifikation till beslutsklämmarna och bilaga 3 omfattar resultatbudget och investeringsplan samt en sammanställning av nämndernas budgetavvikelse, nettokostnader och nettoutgifter.

I denna tertialrapport prognostiseras ett underskott för staden med 541,1 mnkr jämfört med budget. Underskottet består av minskade skatteintäkter samt ökade nettokostnader i huvudsak inom stadsdelsnämndernas verksamheter.

Det prognostiserade underskottet förklaras i huvudsak av följande. Skatter och statsbidrag väntas bli ca 691 mnkr sämre än budget. Nämnderna väntas få ett sammantaget resultat före resultatöverföringar som är 307 mnkr sämre än budget. Stadsdelsnämnders verksamhet beräknas få ett utfall som är 345 mnkr sämre än budget, varav 161 mnkr avser drift exklusive försörjningsstödet och 183 mnkr avser försörjningsstödet. Tack vare att finansnettot väntas bli 135 mnkr bättre än budget och ej budgeterade inkomster om 289 mnkr stannar det prognostiserade underskottet vid 541 mnkr.

Mina synpunkter

Stockholms stads ekonomi är stabil. Utfallet för perioden innebär ett positivt resultat om 146 mnkr, trots att intäkterna har fallit markant under det senaste året.

Tillskottet av medel under 2003 bidrog till att stadsdelsnämnderna med betydande underskott klarade balans i bokslutet för 2003. Det var en avsevärd förbättring jämfört med resultatet 2002. I verksamhetsberättelsen (VB) för 2002 uppvisade 8 nämnder - 323,2 mnkr i underskott. Detta vände den nuvarande majoriteten under 2003 till ett balanserat resultat. Denna utveckling visar att staden klarar målet om god ekonomisk hushållning även i en internationell lågkonjunktur som drabbar hela kommunsektorn. Lågkonjunkturen har negativ inverkan på sysselsättningen, och det påverkar både stadens intäkter och utgifter negativt. Tertialrapport 1 visar att skatteunderlag och statsbidrag minskar med nästan 700 mnkr jämfört med budget och utgifterna för försörjningsstöd ökar markant.

Majoriteten har trots det kärva ekonomiska läget valt att fortsätta satsningen på barn och unga. Vi har prioriterat dessa verksamheter i budget 2004 och i det strategiska ärendet för 2005-2007. Majoriteten har visat att verksamhetsutveckling och god ekonomisk hushållning går hand i hand. Det arbetssättet kommer att fortsätta under 2004. Tertialrapporten visar att vi klarar våra prioriterade mål.

Det prognostiserade underskottet är emellertid av sådan omfattning att det finns anledning att ytterligare påpeka vikten av målet om god ekonomisk hushållning. Verksamheter med underskott måste intensifiera pågående arbete med systematisk prövning av insatser och uppföljning av beslut samt vid behov ompröva sina generella åtaganden. Nämnderna skall balansera sina resultat och jag förutsätter att nämnderna kommer att vidta nödvändiga åtgärder, och i tertialrapport 2 presentera en betydligt bättre prognos för utfallet 2004. Stadsledningskontoret har i tertialrapport 1 inte föreslagit kommunstyrelsen extra åtgärder för att stadens nämnder skall komma i balans, med hänsyn tillse att det prognosticerade underskottet till större delen består av intäktsbortfall, delar jag stadsledningskontoret bedömning. Nämnderna måste dock ovillkorligen se till att verksamheterna uppvisar ett balanserat resultat. Frågan om extra åtgärder får därför övervägas i nästa tertialrapport.

Nämnder som uppvisar underskott uppmanas att vidta åtgärder för att eliminera dessa.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Redovisningen av delårsrapport 1 2004 för Stockholms stad godkänns.
2. Nämnderna medges budgetjustering för minskade nettokostnader med 28,7 mnkr. Medlen tillförs *Centrala medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande* i 2004 års budget.
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 51,4 mnkr. Finansieringen sker genom att om disponera för ändamålet avsatta medel under *Kommunfullmäktige m.m.* i 2004 års budget.
4. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 111,9 mnkr. Finansieringen sker genom att ta i anspråk i tidigare bokslut avsatta medel.
5. Nämndernas budgetar justeras för ökade kostnader och intäkter med 275,4 mnkr för redovisade omslutningsförändringar.
6. Investeringsutgifter om 29,5 mnkr förs över från gatu- och fastighetsnämnden till idrottsnämnden för projekten Hagsätra IP och Blackebergs/Åkeshovs bollplaner.
7. Stadsdelsnämnd Farsta har i ett särskilt ärende (dnr 326-3387/2003) hemställt hos kommunstyrelsen om medel för att avbetala på ombyggnadskostnaden för Postiljonens äldreboende i syfte att sänka hyran för boendet. Efter en noggrann

genomgång där bl.a. lokalinvesteringens standard beaktats, medges 15,6 mnkr i enlighet med bilaga 2.

8. Stadsdelsnämnd Skärholmen har i särskilt ärende ”Omstruktureringskostnader av Frösätra servicehus, hus B samt ansökan om förprojekteringskostnader” (dnr 302-2725/2003) begärt medel för stimulansbidrag. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.
9. Kulturnämnden har i föreliggande tertiärrapport och i särskilt ärende (dnr 042-4/2004) begärt 0,7 mnkr för utvecklingsarbete rörande stadens digitala arkiv. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.
10. Stadsdelsnämnd Kungsholmen har i föreliggande tertiärrapport och i särskilt ärende (dnr 326-397/2004) begärt medel för stimulansbidrag avseende planeringsboende för psykiskt funktionshindrade på Stadshagsgården. Nämndens begäran avslås då ärendet tidigare behandlats av ekonomiutskottet.
11. Stadsdelsnämnd Norrmalm har i särskilt ärende ”Behov av uppsökande socialpsykiatrisk verksamhet” (dnr 326-4473/2003) begärt ökade resurser för det mobila teamet. Nämndens begäran avslås eftersom de 10,0 mnkr som reserverats för rörliga team i Centrala medelsreserv har fördelats till stadsdelsnämnderna i samband med avstämningen av budget 2004 med anledning av nämndernas budget/verksamhetsplan.
12. Övriga framställningar till kommunstyrelsen om budgetjusteringar avslås i enlighet med bilaga 2.
13. Stadsdelsnämndernas begäran om avveckling av resultatenheter godkänns i enlighet med bilaga 2.
14. Resultatenheterna Hässelbygårdsskolan, Trollbodaskolan, Vinstagårdsskolan och Loviselunds förskolor i Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd upplöses och underskotten övergår till nämnden då vidtagna åtgärder inte har givit förväntat resultat.

Stockholm den 4 juni 2004

ANNIKA BILLSTRÖM

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. i enlighet med revisorernas utlåtande (dnr 310/107-4) ge stadsledningskontoret i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på åtgärder för att nå balans i stadens budget
2. därutöver anföras.

Budgetuppföljningen talar sitt tydliga språk. Vänstermajoriteten klarar inte av att hålla sin egen budget. Underskotten tornar upp sig på ett antal områden. Stadsdelsnämndernas prognos för 2004 är – 161 miljoner för driftsverksamheten, detta är en försämring med cirka 200 miljoner jämfört med motsvarande period för 2 år sedan.

I ljuset av det inriktningsärende som vänstermajoriteten lagt fram för 2005-2007 står det tydligt att många av stadens kärnverksamheter kommer att drabbas av nedskärningar under nästa

år. Vänstermajoritetens totala avsaknad av förmåga till prioriteringar kombinerat med på vissa områden en bristande kostandskontroll leder till att Stockholm ånyo riskerar skenande underskott. Den rekordstarka ekonomi som den borgerliga majoriteten lämnade över efter valet 2002 med över 2 miljarder i överskott förslösas nu bort.

Särskilt tragiskt är kostnadsutvecklingen rörande socialbidragen. Kostnaderna för socialbidrag skenar och beräknas överstiga budget med 185 miljoner kronor under 2004. En mycket allvarlig utveckling som bakom siffrorna döljer många hushåll i Stockholm som nu under vänstermajoritetens styre går från arbetet till bidragsberoende. Arbetslösheten ökar och kostnaderna för socialbidragsberoendet ökar. En ökning som troligen kommer att accelerera på grund av den lågkonjunktur som vänstermajoriteten genom sin tillväxtfientliga politik, där genomförandet av biltullsexperimentet är det största dråpslaget, fördjupar.

Vänstermajoriteten har själva angett att ta ansvar för ekonomin är en av de prioriterade uppgifterna. Det är dags att de tar det ansvaret.

Stockholms stads revisorers granskning av delårs- och tertialrapport 1/2004 för stadens nämnder och styrelser påpekar med önskvärd tydlighet behovet av att omedelbart vidta åtgärder syftande till att uppnå budgetbalans.

ÄRENDET

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 27 maj 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Uppföljning av budget 2004 – Delårsrapport och Tertialrapport 1 per den 30 april 2004

Stadsdelsnämnd Kungsholmen: Begäran om medel för stimulansbidrag avseende planeringsboende för psykiskt funktionshindrade på Stadshagsgården. (dnr 326-397/2004)

Stadsdelsnämnd Norrmalm: Begäran om medel för ”Behov av uppsökande socialpsykiatrisk verksamhet” (dnr 326-4473/2003)

Stadsdelsnämnd Farsta: Begäran om medel för att avbetala på ombyggnadskostnaden för Postiljonens äldreboende i syfte att sänka hyran för boendet (dnr 326-3387/2003)

Stadsdelsnämnd Skärholmen: Begäran om medel för ”Omstrukturering av Frösätra servicehus, hus B samt ansökan om förprojekteringskostnader” (dnr 302-2725/2003)

Stadsarkivet: Begäran om medel för utvecklingsarbete rörande stadens digitala arkiv (dnr 042-4/2004)

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande (specifikation till beslutsklämmor se bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande)

1. Redovisningen av delårsrapport 1 2004 för Stockholms stad godkänns.
2. Nämnderna medges budgetjustering för minskade nettokostnader med 28,7 mnkr. Medlen tillförs *Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande* i 2004 års budget.
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 51,4 mnkr. Finansieringen sker genom att omdisponera för ändamålet avsatta medel under *Kommunfullmäktige m.m.* i 2004 års budget.
4. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 111,9 mnkr. Finansieringen sker genom att ta i anspråk i tidigare bokslut avsatta medel.
5. Nämndernas budgetar justeras för ökade kostnader och intäkter med 275,4 mnkr för redovisade omslutningsförändringar.
6. Investeringsutgifter om 29,5 mnkr förs över från gatu- och fastighetsnämnden till idrottsnämnden för projekten Hagsätra IP och Blackebergs/Åkeshovs bollplaner.
7. Stadsdelsnämnd Farsta har i ett särskilt ärende (dnr 326-3387/2003) hemställt hos kommunstyrelsen om medel för att avbetala på ombyggnadskostnaden för Postiljonens äldreboende i syfte att sänka hyran för boendet. Efter en noggrann genomgång där bl.a. lokalinvesteringens standard beaktats, medges 15,6 mnkr i enlighet med bilaga 2.
8. Stadsdelsnämnd Skärholmen har i särskilt ärende ”Omstrukturering av Frösätra servicehus, hus B samt ansökan om förprojekteringskostnader” (dnr 302-2725/2003) begärt medel för stimulansbidrag. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.
9. Kulturnämnden har i föreliggande tertialrapport och i särskilt ärende (dnr 042-4/2004) begärt 0,7 mnkr för utvecklingsarbete rörande stadens digitala arkiv. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.
10. Stadsdelsnämnd Kungsholmen har i föreliggande tertialrapport och i särskilt ärende (dnr 326-397/2004) begärt medel för stimulansbidrag avseende planeringsboende för psykiskt funktionshindrade på Stadshagsgården. Nämndens begäran avslås då ärendet tidigare behandlats av ekonomiutskottet.

11. Stadsdelsnämnd Norrmalm har i särskilt ärende ”Behov av uppsökande socialpsykiatrisk verksamhet” (dnr 326-4473/2003) begärt ökade resurser för det mobila teamet. Nämndens begäran avslås eftersom de 10,0 mnkr som reserverats för rörliga team i Central medelsreserv har fördelats till stadsdelsnämnderna i samband med avstämningen av budget 2004 med anledning av nämndernas budget/verksamhetsplan.
12. Övriga framställningar till kommunstyrelsen om budgetjusteringar avslås i enlighet med bilaga 2.
13. Stadsdelsnämndernas begäran om avveckling av resultatenheter godkänns i enlighet med bilaga 2.
14. Resultatenheterna Hässelbygårdsskolan, Trollbodaskolan, Vinstagårdsskolan och Loviselunds förskolor i Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd upplöses och underskotten övergår till nämnden då vidtagna åtgärder inte har givit förväntat resultat.
15. De nämnder som uppvisar underskott uppmanas att vidta åtgärder för att eliminera dessa.

Bosse Sundling
Stadsdirektör

Inger Kjaerboe
Redovisningschef

Anders Carstorp
Budgetchef

Bilagor

Bilaga 1	Nämndernas redovisning av prognos på årsutfall och stadsledningskontorets synpunkter
Bilaga 2	Specifikation till beslutsklämmor
Bilaga 3	Resultatbudget och investeringsplan samt sammanställning av nämndernas budgetavvikelser, nettokostnader och nettoutgifter

Tjänsteutlåtandet med bilagor återfinns på budgetstabens hemsida
<http://info.stockholm.se/slk/budgetstaben/index.htm>

SAMMANFATTNING	11
Delårsrapport per den 30 april 2004.....	11
Tertialrapport 1 per den 30 april 2004	11
Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna.....	12
Bygga bostäder och utveckla Stockholm.....	12
Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad	12
Bryta segregationen och fördjupa demokratin.....	12
Ta ansvar för ekonomin.....	13
ÄRENDET	13
Delårsrapport per den 30 april 2004.....	2
Tertialrapport 1 per den 30 april 2004.....	3
Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna.....	15
Ge alla barn och unga en bra start i livet.....	15
Barngruppernas storlek	15
Barnomsorgsgarantin.....	16
Ökad livskvalitet för äldre	16
Äldres deltagande i den egna planeringen.....	16
Medarbetarna	16
Sjukfrånvaro	16
Personalöverskott.....	17
Bygga bostäder och utveckla Stockholm.....	17
Bostäder som alla kan efterfråga	17
Öka bostadsbeståndet.....	17
Påbörjade nya lägenheter	18
Detaljplaner	18
Ett hållbart trafiksystem.....	18
Miljöavgifter	18
Vinterväghållning.....	19
Övergång till alternativa drivmedel	19
Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad	19
Miljöprogrammet.....	19
Miljömiljarden.....	19
Bryta segregationen och fördjupa demokratin.....	19
Minskat behov av ekonomiskt bistånd.....	19
Stadsdelsförnyelsen.....	20
Medborgarnas delaktighet - utveckla medborgarnas möjligheter till insyn och deltagande i de demokratiska processerna.....	21
Konsumentupplysning.....	21
Ta ansvar för ekonomin	21
Tertialrapport 1 per den 30 april 2004	21
Uppföljning av resultatbudget och resultatprognos.....	21
Avvikelser jämfört med budget.....	22
Verksamhetens nettokostnader.....	22
Resultatöverföring.....	23
Överföring av resultatenheternas resultat från 2003 till 2004	23
Beräknad överföring av resultatenheternas resultat till 2005.....	23
Budgetjusteringar	23
Central medelsreserv.....	23
Fördelning av centralt avsatta medel under Kommunfullmäktige m.m.	24
Disposition av i tidigare bokslut avsatta medel.....	25
Omslutningsförändringar.....	25
Finansieringsstöd.....	25
Finansiering.....	26

Skatter och statsbidrag.....	26
Finansieringsutveckling.....	27
Lönesummeutvecklingen.....	27
Sysselsättningsutvecklingen.....	27
Arbetslöshetsutvecklingen.....	28
Skatteunderlagets utveckling.....	28
Begravningsavgift och avsättning till begravningsfond.....	28
Renhållningsnämnden.....	28
Räntenetto.....	29
Pensionsåtaganden.....	29
Uppföljning av investeringsplanen.....	29
Försäljningsinkomster.....	30
Övriga redovisningar.....	30
Kvalitetsutveckling.....	30

SAMMANFATTNING

I denna tertiärrapport prognostiseras ett underskott för staden med 541,1 mnkr jämfört med budget. Underskottet består av fallande skatteintäkter samt ökade nettokostnader i huvudsak inom stadsdelsnämndernas verksamheter. Det är en betydande försämring jämfört med 2003.

Stadsledningskontoret ser ytterst allvarligt på de prognostiserade underskotten och att beslutade effektiviseringar inte har fått avsedd effekt. Om inte nämnderna tar ansvar för ekonomin genom att snarast vidta nödvändiga åtgärder för att uppnå ett resultat inom fastställd budget finns en betydande risk för att staden går in i 2005 med ett stort underskott, vilket kan få omfattande negativa konsekvenser för budgetutrymmet åren 2005 och 2006.

Det finns därför all anledning för nämnderna att rikta uppmärksamheten även framåt i tiden. De kostnadsnivåer som upparbetas under 2004 kommer att vara ytterst svårhanterliga budgetåret 2005 då det allmänna konjunkturläget fortfarande bedöms vara mycket bekymmersamt.

Verksamheter med underskott måste intensifiera pågående arbete med systematisk prövning av insatser och uppföljning av beslut samt vid behov ompröva sina generella åtaganden.

Delårsrapport per den 30 april 2004

Utfallet för perioden innebär ett positivt resultat om 146 mnkr. Verksamhetens nettokostnader inklusive avskrivningar uppgår till 8 745 mnkr vilket motsvarar 108 % av stadens totala skatteintäkter inklusive statsbidrag och utjämning. Detta är en försämring av resultatet för motsvarande period år 2003 med 564 mnkr.

Tertiärrapport 1 per den 30 april 2004

Sammantaget redovisas efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett underskott efter skatter och finansiella poster m.m. jämfört med budget om 541,1 mnkr. Detta är en försämring med 546,1 mnkr jämfört med verksamhetsberättelsen för år 2003.

Nämnderna redovisar ett prognostiserat nettounderskott om 280,3 mnkr för driftverksamheten efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar. Detta är en försämring med 658,7 mnkr jämfört med verksamhetsberättelsen för år 2003. Efter överföring av resultatenheternas resultat uppgår nettounderskottet till 185,4 mnkr.

Stadsdelsnämnderna redovisar ett sammantaget nettounderskott om 345,0 mnkr, vilket innebär en försämring med 386,4 mnkr jämfört med verksamhetsberättelse för år 2003. Redovisade underskott avser högre nettokostnader än budget för stadsdelsnämnderna inom nästan samtliga verksamhetsområden.

Nämnderna för över ett samlat nettoöverskott med 156,1 mnkr från 2003. Till 2005 beräknas ett nettoöverskott om 61,2 mnkr föras över.

Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjusteringar med 134,6 mnkr för ökade nettokostnader.

Stadsledningskontoret ser ytterst allvarligt på de prognostiserade underskotten. Av nämnderna beslutade effektiviseringar har inte varit tillräckliga och har inte fått avsedd effekt. Stadsledningskontoret förutsätter att nämnderna snarast vidtar nödvändiga åtgärder för att uppnå ett resultat inom fastställd budget.

För 2004 beräknas stadens skatteintäkter bli ca 556 mnkr lägre än budget efter utjämning och slutavräkning.

Statsbidragen beräknas totalt bli 135,3 mnkr lägre än vad som angivits i budget. Detta förklaras huvudsakligen av att regeringen i vårpropositionen beslutade om en slutreglering av pensionsreformen för 2003 och 2004 som innebär att 1,8 mdkr dras in från kommunerna under innevarande budgetår. För Stockholms del innebär det minskade statsbidrag för pensionsreformen med ca 149 mnkr.

Prognosen för nämndernas nettoinvesteringsutgifter uppgår till 2 338,0 mnkr, vilket är 603,9 mnkr lägre än investeringsplanen exkl. den centrala medelsreserven för investeringar. Det är främst gatu- och fastighetsnämnden och idrottsnämnden som har lägre investeringsutgifter.

Försäljningsbetinget bedöms uppfyllas under året. Nämnden har därutöver i uppdrag att genomföra fastighetsförsäljningar som genererar reavinster för att finansiera stadsdelsförnyelsen.

Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna

I stort sett samtliga stadsdelsnämnder har utökat antalet förskoleavdelningar jämfört med samma tid 2003. Den genomsnittliga barngruppen i staden består nu av 16,5 barn vilket är en minskning med 0,4 barn sedan tertialrapport 1 2003. Barnomsorgsgarantin har uppfyllts av de flesta stadsdelsnämnderna.

Utvecklingsarbete pågår i många stadsdelsnämnder i syfte att utveckla enhetliga förhållningssätt bland biståndshandläggarna inom äldreomsorg. Flertalet stadsdelsnämnder arbetar med kontaktmannaskap med en egen kontaktperson för varje pensionär samt med olika former av ”välkomstsamtal” med nyinflyttade i särskilda boendeformer.

Sjukfrånvaron i staden har minskat med ytterligare 0,2 procentenheter till 10,2 % första tertialet 2004, jämfört med helåret 2003. De flesta nämnder har idag en lägre sjukfrånvaro än för ett år sedan. Samtliga nämnder beskriver ett fortsatt, målmedvetet arbete för att minska sjukfrånvaron.

Bygga bostäder och utveckla Stockholm

Gatu- och fastighetsnämnden har under första tertialet beslutat om 37 markanvisningar omfattande totalt 3 429 lägenheter vilket nästan är en fördubbling av antalet tilldelade markanvisningar i jämförelse med samma period under föregående år. Stadsbyggnadsnämnden har godkänt eller antagit 28 detaljplaner att jämföra med 11 planer motsvarande period 2003. Hälften av de godkända planerna är bostadsplaner och omfattar byggrätter för 1 255 lägenheter. Under samma period 2003 godkändes eller antogs fem bostadsplaner med totalt knappt 600 lägenheter. Under första kvartalet 2004 påbörjades byggnadsarbeten enligt USK för 645 bostäder, vilket är en ökning med 19 % jämfört med samma period föregående år. Av bostäderna är 631 i flerbostadshus och 14 i småhus, 79 % i innerstaden, 12 % i söderort och 10 % i västerort. Av de påbörjade lägenheterna svarar de kommunala bostadsföretagen för 41 %.

Försöket med miljöavgifter/trängselskatt kommer att pågå fr.o.m. 12 juni 2005 t.o.m. 31 juli 2006. Vägverket har ett huvudansvar, Stockholms stad ansvarar för planeringen och staten bekostar den extra satsningen på kollektivtrafik som är en viktig del av försöket. Förhandlingar pågår mellan Stockholms stad och staten. Försöket med miljöavgifter kommer att medföra ett behov av kapacitetsökning inom kollektivtrafiken för att möta den förväntade efterfrågeökningen samt ett antal gatuåtgärder.

Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad

De flesta nämnderna uppger att miljöprogrammet utgör en integrerad del av verksamhetsplaneringen. Miljöarbetet bedrivs bl.a. genom att ta fram lättversioner av miljöprogrammet för olika typer av verksamheter samt genom utbildningar av chefer, miljöombud och annan personal. Hälften av nämnderna redovisar hur de avser att ta hänsyn till miljöprogrammets mål genom att integrera miljöaspekter vid beslutsfattandet. Nämnder och bolagsstyrelser har lämnat totalt 22 ansökningar till miljömiljarden. De sökta beloppen uppgår sammanlagt till över 1,3 mdkr.

Bryta segregationen och fördjupa demokratin

Staden har som mål att jämfört med 1999 halvera antalet vuxna personer som är i behov av ekonomiskt bistånd. Det genomsnittliga antalet under den senaste tolv månadersperioden uppgår till 14 420 personer, vilket innebär att antalet minskat med 36,8 % sedan 1999. Det är dock en viss ökning jämfört med helåret 2003.

Samtliga stadsdelsnämnder som ingår i stadsdelsförnyelsen har börjat arbeta enligt riktlinjerna. De har en lokal organisation och lokala utvecklingssamordnare. Planeringsutrymmet för 2004 beräknas omfatta totalt 56,9 mnkr.

Det är vanligt att nämnderna har öppna möten för allmänheten före varje nämndmöte och att medborgarna kan lämna in medborgarförslag. Medborgare i alla åldrar ges genom öppna möten möjlighet att påverka nämndens arbete med t.ex. ungdomsfrågor, kultur, brottsförebyggande arbete och miljö.

Ett arbete pågår för att göra kommunfullmäktige- och kommunstyrelsehandlingar, tillgängliga via stadens hemsida www.stockholm.se. Samtliga stadsdelsnämnder redovisar hur de arbetar med lokala konsumentupplysningsfrågor, t.ex. att ge information och rådgivning till enskilda medborgare och arbeta förebyggande genom information och utbildning i skolor, föreningar och företag.

Ta ansvar för ekonomin

Nämnderna prognostiserar stora nettounderskott för driftverksamheten som i huvudsak finns inom stadsdelsnämndernas verksamheter. Det är en betydande försämring jämfört med 2003. Det är troligt att nämndernas prognoser har påverkats av den osäkra situationen på arbetsmarknaden.

Det finns även all anledning för nämnderna att rikta uppmärksamheten framåt i tiden. De kostnadsnivåer som upparbetas under 2004 kommer att vara ytterst svårhanterliga budgetåret 2005 då det allmänna konjunkturläget fortfarande bedöms vara mycket bekymmersamt.

Stadsledningskontoret ser ytterst allvarigt på de prognostiserade underskotten och att beslutade effektiviseringar inte har fått avsedd effekt. Om inte nämnderna tar ansvar för ekonomin genom att snarast vidta nödvändiga åtgärder för att uppnå ett resultat inom fastställt budget finns en betydande risk för att staden går in i 2005 med ett stort underskott, vilket kan få omfattande negativa konsekvenser för budgetutrymmet åren 2005 och 2006.

Verksamheter med underskott måste intensifiera pågående arbete med systematisk prövning av insatser och uppföljning av beslut samt vid behov ompröva sina generella åtaganden.

ÄRENDET

Enligt stadsledningskontorets anvisningar för uppföljning av budget 2004 skall stadens nämnder upprätta årets första delårs- och tertialrapport per den 30 april och senast den 24 maj 2004 inlämna denna till kommunstyrelsen. Stadsledningskontoret har analyserat samtliga nämnders rapporter.

Delårsrapport per den 30 april 2004

Delårsresultatet har tagits fram för perioden 1/1-30/4 2004. Resultatet redovisas i en sammanställning av samtliga nämnders utfall för externa intäkter och kostnader för perioden. Någon helårsprognos för det ekonomiska utfallet kan inte baseras på resultaträkningen för perioden. Bedömningar har gjorts på en övergripande nivå utifrån stadsledningskontorets anvisningar på samma sätt som för år 2003. Detta medför möjligheter till övergripande jämförelser mellan åren 2003 och 2004. I tertialrapporten redovisas endast resultaträkning. I årets andra tertialrapport, som upprättas per den 31 augusti, kommer fullständig resultat- och balansräkning med periodiseringar att redovisas.

Resultaträkning för perioden 1 januari - 30 april 2004 (mnkr)

	2004	2003
Intäkter	4 915,8	4 677,2
Kostnader	-13 520,6	-12 935,4
Avskrivningar	-140,3	-127,6
Verksamhetens nettokostnader	-8 745,1	-8 385,8
Skatteintäkter	7 202,4	7 124,5
Generella statsbidrag och utjämning	928,8	971,5
Finansiella intäkter	1 687,6	2 095,5
Finansiella kostnader	-927,6	-1 095,8
Resultat före extraordinära poster	146,1	709,9
Extraordinära intäkter	0,0	0,0
Extraordinära kostnader	0,0	0,0
Resultat	146,1	709,9

Utfallet för perioden innebär ett positivt resultat om ca 146 mnkr. Detta är en försämring av resultatet för motsvarande period år 2003 med ca 564 mnkr. Verksamhetens nettokostnader inklusive avskrivningar uppgår till ca 8 745 mnkr vilket motsvarar 108 % av stadens totala skatteintäkter inklusive statsbidrag och utjämning.

I jämförelse med föregående år har verksamhetens nettokostnader ökat med 4,3 % medan skatteintäkter, statsbidrag och finansiella poster försämrats med 2,2 %. Försämringen av resultatet följer den ekonomiska utveckling som redovisas i månadsrapporten för april 2004 till kommunstyrelsens ekonomiutskott. Försämringen är också delvis hänförlig till minskad aktieutdelning relativt år 2003 med 250 mnkr, samt en negativ slutavräkning för skatter med 150 mnkr (se även nedan).

I ökningen av nettokostnader noteras en ökning av personalkostnader jämfört med samma period år 2003 med knappt 6 %. Ökningen förklaras av avtalsenliga löneökningar och till mindre del av löneökningar utanför avtal, dvs. löneglidningar. Återtagande av verksamhet i egen regi har också lett till ökade personalkostnader. Antalet månadsanställda i stadens nämnder uppgick vid årsskiftet till ca 45 500, vilket är en ökning med ca 500 jämfört med föregående årsskifte. Stadsledningskontoret kommer särskilt att följa personalkostnadsutvecklingen under året i relation till ökningen av antalet anställda och löneökningar, men även i relation till kostnadsutvecklingen för entreprenader.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har ökat med ca 11 % jämfört med samma period 2003 och uppgår för perioden till ca 370 mnkr.

För ökade personalkostnader till följd av löneavtal har endast periodiseringar gjorts utifrån kända avtal. Ökade personalkostnader till följd av löneökningar fr.o.m. 1 april 2004 kommer främst att belasta resultatet för årets resterande månader.

Kompetensfondens budget för år 2004 uppgår till 750 mnkr, vilket också är det prognostiserade utfallet. Utfallet inklusive periodiseringar för första tertiet år 2004 uppgår till 55 mnkr. Av de förbrukade medlen avser 23 mnkr ersättning för vikariekostnader inom äldre- och handikappomsorg då ordinarie personal går bas- och grundutbildning. Inom övriga områden har ansökningar beviljats med 11 mnkr. Resterande kostnader avser kompetensfondens egna kostnader för löner, administration, lokalhyra och övrig drift.

Avskrivningar av anläggningstillgångar belastar periodens resultat med 140,3 mnkr.

I enlighet med de redovisningsprinciper som staden använder kommer prognostiserad slutavräkning för kommunalskatt för år 2004 att beräknas och periodiseras i samband med

bokslut. Förändringar från den prognos som upprättades för 2003 års slutavräkning kommer att belasta 2004 års resultat. Enligt gällande prognos innebär detta att stadens resultat för perioden försämras med ca 150 mnkr. Detta beräkningssätt innebär en förändring från föregående års resultat för tertial 1 då de skatteintäkter som ingick i resultaträkning år 2003 endast utgjordes av preliminära skatteintäkter.

Stadens finansnetto uppgår till ca 760 mnkr. I detta belopp ingår engångsposter som utbetalas första tertialet avseende aktieutdelning från stadens bolag. Aktieutdelningen uppgår till 600,0 mnkr. Detta belopp avser utdelning från bolag för verksamhet år 2003 och har därför inte periodiserats i tertialbokslutet.

För perioden redovisas inga extraordinära kostnader eller intäkter.

Tertialrapport 1 per den 30 april 2004

I tjänsteutlåtandet redovisas en övergripande analys av verksamheterna och det ekonomiska utfallet. Nämndernas redovisning av prognoserna och stadsledningskontorets synpunkter samt verksamhetsspecifika analyser av stadsdelsnämndernas ansvarsområden framgår av bilaga 1. I nämndernas redovisning avser prognoserna en jämförelse med nämndernas budget/verksamhetsplan inkl. av kommunstyrelsen beslutade budgetjusteringar samt av kommunfullmäktige beslutade justeringar av investeringsplanen t.o.m. april 2004. Bilaga 2 innehåller en specifikation till beslutsklämmarna och bilaga 3 omfattar resultatbudget och investeringsplan samt en sammanställning av nämndernas budgetavvikelser, nettokostnader och nettoutgifter.

Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna

Ge alla barn och unga en bra start i livet

Barngruppernas storlek

För att öka kvaliteten inom förskolan är det viktigt att minska barngruppernas storlek. Mindre barngrupper är också viktigt för barnens och medarbetarnas arbetsmiljö.

I stort sett samtliga stadsdelsnämnder har utökat antalet förskoleavdelningar jämfört med samma tid 2003. I de flesta stadsdelsnämnder pågår ett arbete med att starta ännu fler avdelningar för att klara barnomsorgsgarantin och för att minska antalet barn i barngrupperna.

Den genomsnittliga barngruppen i staden består nu av 16,5 barn och har minskat med 0,4 barn sedan tertialrapport 1 2003. Vid en jämförelse mellan tertialrapport 1 för 2003 och 2004 har samtliga stadsdelsnämnder minskat barngruppernas storlek, utom Farsta och Älvsjö som har ett i stort sett oförändrat antal barn i sina grupper. I de nämnder som har svårt att hitta nya lämpliga förskolelokaler har barnomsorgsgarantin prioriterats framför minskningen av antalet barn i barngrupperna. Detta har lett till att minskningen av antalet barn per grupp avstannat något i staden. Den stadsdelsnämnd som har de största barngrupperna är Älvsjö, som har ett genomsnitt på 18 barn per grupp.

I tabellen nedan redovisas barn per avdelning i genomsnitt i respektive stadsdelsnämnd. Jämförelse görs med tertialrapport 1 från föregående år.

Stadsdelsnämnd	Barn per avdelning i genomsnitt		
	Tertialrapport 1 2003	Tertialrapport 1 2004	Förändring
Kista	17,5	16,9	-0,6
Rinkeby	16,2	15,6	-0,6
Spånga-Tensta	16,5	16,1	-0,4
Hässelby-Vällingby	17,1	16,4	-0,7
Bromma	17,0	16,8	-0,2

Kungsholmen	16,4	15,5	-0,9
Norrmalm	17,3	16,7	-0,6
Östermalm	17,6	17,1	-0,5
Maria-Gamla stan	16,2	15,7	-0,5
Katarina-Sofia	17,5	17,1	-0,4
Enskede-Årsta	16,3	15,9	-0,4
Skarpnäck	17,6	17,2	-0,4
Farsta	16,2	16,4	0,2
Vantör	16,7	16,3	-0,4
Älvsjö	18,0	18,0	0,0
Liljeholmen	17,8	17,6	-0,2
Hägersten	17,1	16,4	-0,7
Skärholmen	15,9	15,8	-0,1
Hela staden	16,9	16,5	-0,4

Barnomsorgsgarantin

I ett fåtal stadsdelsnämnder minskar antalet barn i förskolan, medan flertalet nämnder har ett ökat antal barn i förskola. Stadsdelsnämnderna i Norrmalm och Bromma har över 100 barn fler än vid samma rapporteringstillfälle föregående år och även Liljeholmen och Kungsholmen har en hög procentuell ökning av antalet förskolebarn.

Barnomsorgsgarantin har hittills under året kunnat uppfyllas av alla stadsdelsnämnder utom Norrmalm, Liljeholmen och Vantör. I Norrmalm kommer garantin att uppfyllas under resten av året med de nya avdelningar som är planerade. Även Liljeholmen kommer att klara garantin under återstående del av året. I Vantör kommer nya avdelningar att stå klara i omgångar under hösten, men garantin kommer att kunna uppfyllas först i slutet av året. Platser i närliggande stadsdelsnämndsområden erbjuds de familjer som inte kan vänta på lediga platser.

Ökad livskvalitet för äldre

Äldres deltagande i den egna planeringen

I ansökan om bistånd inom äldreomsorg skall den enskildes behov och önskemål finnas beskrivna. Om den enskilde inte själv kan förmedla dessa skall biståndshandläggaren se till att de framkommer med hjälp av anhöriga eller på annat sätt. Ett arbete pågår i många stadsdelsnämnder i syfte att utveckla enhetliga förhållningssätt bland biståndshandläggarna.

Flertalet stadsdelsnämnder arbetar med kontaktmannaskap. Varje pensionär har en egen kontaktperson som har ett utökat ansvar för den omsorg och service som personen erhåller. Kontaktpersonen upprättar där så är möjligt, en arbetsplan eller liknande tillsammans med den enskilde och/eller närstående. Arbetsplanen skall utgå ifrån den enskildes biståndsbeslut.

Inom boenden med heldygnsoomsorg använder flertalet stadsdelsnämnder olika former av ”välkomstsamtal”. Vid dessa samtal får den nyinflyttade en allmän information och har då möjlighet att själv ställa frågor samt framföra särskilda behov, önskemål och synpunkter.

Inom stadsdelsnämnderna finns en rad exempel på olika sätt att följa upp verksamheten och ta lärdom av de enskildas erfarenheter och synpunkter på den verksamhet som bedrivs.

Medarbetarna

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron i staden har minskat första tertialet 2004, jämfört med helåret 2003, med ytterligare 0,2 procentenheter till 10,2 %. De flesta nämnder har idag en lägre sjukfrånvaro än för ett år

sedan. Två stadsdelsnämnder, Vantör och Katarina-Sofia, har en sjukfrånvaro som understiger 10 %.

Samtliga nämnder beskriver ett fortsatt, målmedvetet arbete för att minska sjukfrånvaron, med såväl arbetsmiljöfrågor som insatser för att förbättra individens egen hälsa genom träning, kost och livsstilsinformationer. Arbetsledarens tidiga kontakt med nyinsjuknade är ett exempel på en bra åtgärd. Förändring av arbetsorganisation och individuellt anpassade arbetstider är andra insatser som beskrivs som framgångsrika. Några nämnder anger att svårigheter att finna nya, anpassade arbetsuppgifter eller goda omplaceringsmöjligheter ibland resulterar i att sjukskrivningar förlängs. Sådana svårigheter finns framför allt för de stora medarbetargrupperna inom vård och omsorg.

Stadsledningskontoret bedömer att arbetet för att minska sjukfrånvaron måste fortsätta lika intensivt och målmedvetet inom nämnderna som tidigare. Ansträngningar måste göras för att skapa möjlighet till anpassade och förändrade arbetsplatser så att medarbetare ges bättre förutsättningar att, helt eller delvis, återgå i arbete. Kompetensfonden har här en viktig uppgift att stödja nämndernas utveckling av nya arbetsorganisationsmodeller.

Personalöverskott

Nämnderna har i tertialrapport 1 redovisat sina personalöverskott, såväl brutto- som nettoöverskott. Nämnderna har även redovisat en prognos för förväntad/befarad kommande övertalighet och beskrivit eventuella planerade åtgärder för att möta situationen.

Av nämndernas redovisningar framgår att många haft svårigheter med redovisningen. I de fall underlagen bedömts vara tillförlitliga har dessa redovisats per nämnd. Materialet kommer att bearbetas vidare inom stadsledningskontoret och en samlad redovisning av situationen i staden kommer att lämnas när analysen är slutförd. De prognoser som har redovisats i tertialrapporterna under medarbetaravsnitten ger ingen tydlig bild av befarade personalöverskott.

Integrationsnämnden, kulturnämnden, stadsmuseinämnden och flera stadsdelsnämnder har tidigare i år haft övertalighet. Arbetet med att lösa den övertaligheten pågår såväl lokalt som stadsövergripande. Stadsledningskontoret menar att nämnderna, i sitt arbete med verksamhetsförändringar, på ett tidigt stadium måste beräkna konsekvenser och ta fram lösningar för medarbetarna.

Bygga bostäder och utveckla Stockholm

Bostäder som alla kan efterfråga

Öka bostadsbeståndet

Stadsbyggnadsnämnden har under perioden 1 januari till 22 april 2004 behandlat över 40 startpromemorior som innehåller potentiella byggrätter för 4 400–5 200 lägenheter. Dessa projekt är i växande utsträckning spridda över staden som helhet, vilket gör att den tydliga dominansen för ett antal stadsutvecklingsområden är på väg att luckras upp.

Ett stort antal bostadsprojekt måste markanvisas under första halvåret 2004 för att nå målet om 20 000 nya lägenheter inom mandatperioden. Gatu- och fastighetsnämnden förväntas besluta om markanvisningar för cirka 2 500–4 000 lägenheter under de närmaste sex månaderna. Hittills har gatu- och fastighetsnämnden beslutat om 37 markanvisningar för totalt 3 429 lägenheter vilket nästan är en fördubbling av antalet tilldelade markanvisningar i jämförelse med samma period under 2003.

Medborgarna är överlag positiva till bostadsutvecklingsplanerna i sina områden. Stadsbyggnadsnämnden arbetar med att öka medborgarinflytandet genom att pröva olika former med tidiga samråd i planprocessen. De anordnade diskussionskvällarna i samband med utställningen om Kärntorps framtid är ett gott exempel. Andelen överklagade planer är fortsatt hög. Detta fördröjer inte själva planprocessen, men försenar igångsättandet, eftersom planärenden som överklagas i regel inte vinner laga kraft förrän efter ca 2 till 6 månader. Trots en

hög andel överklaganden har planer som innehåller byggrätter för 1 420 lägenheter vunnit laga kraft fram till 1 maj 2004. I miljödepartementets översyn av plan- och bygglagen ingår bl.a. att undersöka möjligheten att förenkla systemet för överprövning av kommunala plan- och byggbeslut.

För att hantera den ökade produktionstakten har stadsbyggnadsnämnden intensifierat arbetet med att ytterligare rationalisera och effektivisera sina processer. Detta har bl.a. skett genom att en tillfällig plansektion inrättas och genom ändrade planprocesser både externt och internt.

Påbörjade nya lägenheter

Under första kvartalet 2004 påbörjades enligt USK byggnadsarbeten för 645 bostäder, vilket är en ökning med 19 % jämfört med samma period föregående år. Av bostäderna är 631 i flerbostadshus och 14 i småhus, 79 % i innerstaden, 12 % i söderort och 10 % i västerort. Av de 645 påbörjade lägenheterna svarar de kommunala bostadsföretagen för 41 %.

Detaljplaner

Under årets första tertial har stadsbyggnadsnämnden godkänt eller antagit 28 detaljplaner att jämföra med 11 planer motsvarande period 2003. Hälften av de godkända planerna är bostadsplaner och omfattar byggrätter för 1 255 lägenheter. Under samma period 2003 godkändes eller antogs fem bostadsplaner med totalt knappt 600 lägenheter.

Ett hållbart trafiksystem

Miljöavgifter

Försöket med miljöavgifter/trängselskatt syftar till att skapa ett effektivare trafiksystem genom att minska trängseln, öka framkomligheten och förbättra miljön i staden. Försöket kommer att pågå fr.o.m. 12 juni 2005 t.o.m. 31 juli 2006. Vägverket har ett huvudansvar, Stockholms stad ansvarar för planeringen och staten bekostar den extra satsningen på kollektivtrafik som är en viktig del av försöket. Förhandlingar pågår mellan Stockholms stad och staten. Planeringsarbetet inför försöket med miljöavgifter pågår i enlighet med upprättad tidplan. Upphandling av de tekniska systemen som skall hantera betalningarna av miljöavgifterna beräknas vara avslutad före sommaren 2004. Dessa system innebär att registrering och betalning av avgifterna kommer att ske elektroniskt för att inte påverka trafikflödet.

Försöket med miljöavgifter kommer att medföra ett behov av kapacitetsökning inom kollektivtrafiken för att möta den förväntade efterfrågeökningen. Stadens miljöavgiftskansli och SL har ett mycket intensivt samarbete bl.a. vid planering av förstärkningsinsatser. Miljöavgifterna väntas medföra en ökning med ca 12 000 resande med SL-trafiken mot innerstaden under vardagsmorgnar mellan kl. 06.00 och 09.00. Förstärkningar i kollektivtrafiken sker främst i bussar eftersom kapaciteten för spårtrafiken i de flesta fall redan nyttjas fullt ut. Tolv helt nya direktbusslinjer inrättas, nuvarande stomtrafik förstärks och cirka 200 nya bussar införskaffas. Den ökade kollektivtrafiken som inrättas i samband med miljöavgiftsförsöket kommer att vara kvar till slutet av 2006. Genom planerade insatser från såväl SL som stadens parkeringsbolag bedöms behovet av infartsparkeringar vid kollektivtrafikknutpunkter i länet kunna uppfyllas.

Ett antal gatuåtgärder krävs för att garantera god framkomlighet för bussarna. Vissa gatuåtgärder kommer även att behövas för de kontrollstationer som försöket kräver. Nya hållplatser kommer att behöva anläggas och viss anpassning av befintliga hållplatser kan bli nödvändig. Det kan också bli aktuellt med reserverade körfält, ändrad körfältsindelning, ändrade parkeringsbestämmelser, nya trafiksignaler m.m. Arbetet med cykelbanor/cykelfält kommer att intensifieras under åren 2004-2006 med anledning av miljöavgiftsförsöket.

Vinterväghållning

Vinterväghållningen i staden har fungerat väl under den gångna vintern, både i innerstaden och i ytterstaden. Snömängden har totalt sett varit normal men snöfallen mer utspridda än normalt. Detta har skapat goda förutsättningar för undanförsel av snö men samtidigt inneburit fler plogpådrag. De utspridda snöfallen tillsammans med periodvis stora temperaturväxlingar har medfört ett större behov av halkbekämpningsåtgärder. Detta har i sin tur krävt större resurser vid sandupptagningen under våren. Det har inkommit betydligt färre klagomål på vinterväghållningen i jämförelse med de föregående vintersäsongerna. En vintersamordningsfunktion för stadsdelsnämndernas vinterväghållning har inrättats inom gatu- och fastighetsnämnden. Under vintern har tre inspektioner genomförts som visat på en överlag acceptabel till god standard på snöröjningsinsatserna. Problemen med felparkerade bilar som hinder, både vid snöröjning och sandupptagning, kvarstår.

Övergång till alternativa drivmedel

Flertalet stadsdelsnämnder och hälften av facknämnderna redovisar hur de arbetar för att stimulera övergången till alternativa drivmedel. Detta sker framför allt genom att, vid nyanskaffning eller utbyte av tjänstebilar och leasingbilar, välja fordon som kan köras på alternativa drivmedel. Några nämnder redovisar att de försöker stimulera att flexibla fordon tankas med alternativa bränslen genom information till bilansvariga, uppföljning på eget baskonto etc. Därutöver pågår ett arbete inom ett antal nämnder för att även öka andelen tyngre fordon, arbetsmaskiner och redskap som är miljöanpassade och/eller drivs av miljöanpassade bränslen.

Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad

Miljöprogrammet

Över hälften av nämnderna redovisar att de har identifierat egna mål utifrån miljöprogrammet och omvandlat dem till generella åtaganden. De flesta nämnderna uppger att miljöprogrammet utgör en integrerad del av verksamhetsplaneringen. Miljöarbetet bedrivs bl.a. genom att ta fram lättversioner av miljöprogrammet för olika typer av verksamheter samt genom utbildningar av chefer, miljöombud och annan personal.

Hälften av nämnderna redovisar hur de avser att ta hänsyn till miljöprogrammets mål genom att integrera miljöaspekter vid beslutsfattandet. Flera nämnder har tagit fram checklistor och mallar som används vid beredningen av ärenden och några nämnder tar fram miljökonsekvensbeskrivningar inför relevanta beslut.

Miljömiljarden

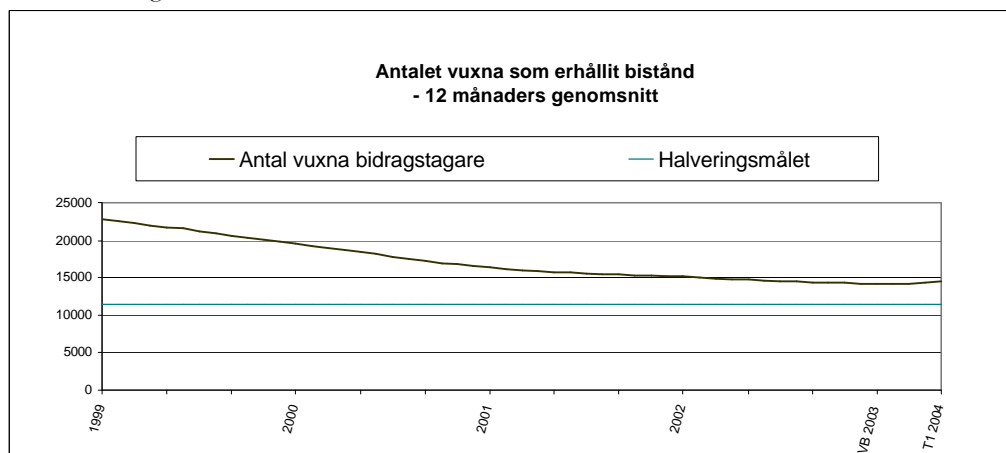
Den 1 april 2004 var sista ansökningsdag för den första ansökningsomgången för miljömiljarden. Totalt lämnades 22 ansökningar in från 10 stadsdelsnämnder, 8 facknämnder och 4 bolagsstyrelser. Ansökningarna omfattar ett eller flera projekt. Många av projekten omfattar flera samarbetspartners och antalet berörda nämnder och bolag är således i praktiken fler än de 22 som samordnat och lämnat in ansökan. De sökta beloppen uppgår till över 1,3 mdkr.

Bryta segregationen och fördjupa demokratin

Minskat behov av ekonomiskt bistånd

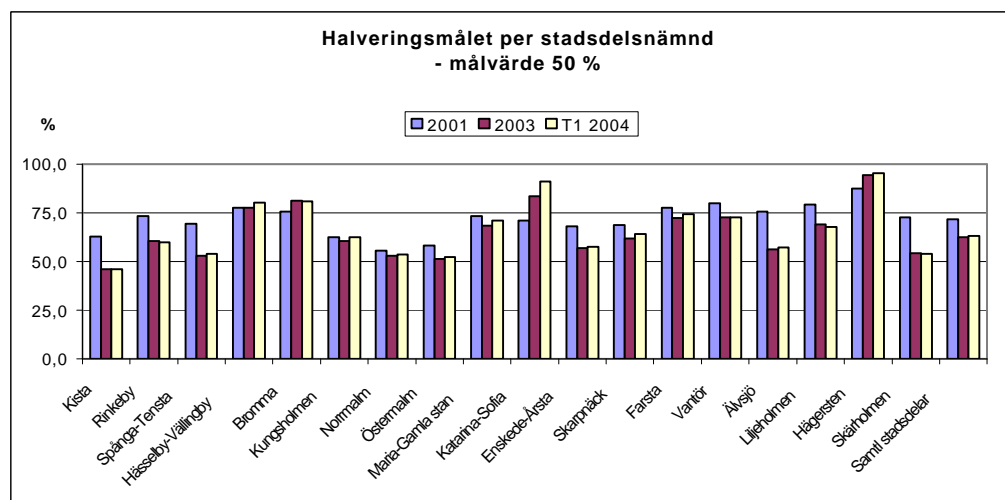
Staden har som mål att jämfört med 1999 halvera antalet vuxna personer som är i behov av ekonomiskt bistånd. Det genomsnittliga antalet under den senaste tolv månadersperioden uppgår till 14 420 personer, vilket innebär att antalet minskat med 36,8 % sedan 1999. Det är dock en viss ökning jämfört med helåret 2003.

I diagrammet nedan anges antalet vuxna som har erhållit ekonomiskt bistånd mätt i tolv månaders genomsnitt.

Halveringsmålet har uppnåtts av Kista stadsdelsnämnd och ytterligare några nämnder är på god väg. För sju nämnder är dock andelen vuxna som är beroende av ekonomiskt bistånd fortfarande hög.

I diagrammet nedan redovisas halveringsmålet per stadsdelsnämnd.

Flertalet stadsdelsnämnder rapporterar om ett ökat antal biståndstagare under 2004. Ökningen förklaras bl.a. av situationen på arbetsmarknaden. Den relativa ökningen är emellertid ännu större inom den grupp som uppbär ekonomiskt bistånd p.g.a. socialmedicinska hinder eller som inte får sjukpenning från försäkringskassan trots läkarintyg om sjukdom. Erfarenheter från arbetet med personer med arbetsmarknadshinder bör tas till vara i utvecklingen av arbetssätt också för dessa grupper. Samverkan med försäkringskassan och arbetsförmedlingen bör utvecklas.

Stadsdelsförnyelsen

Samtliga stadsdelsnämnder som ingår i stadsdelsförnyelsen har börjat arbeta enligt riktlinjerna. De har en lokal organisation och lokala utvecklingssamordnare. Genom olika metoder har de skapat former för dialog och förankring med olika aktörer kring de insatser som skall genomföras. Samtliga stadsdelsnämnder har beslutat om en handlingsplan för år 2004. I

lägesrapporten som redovisas till arbetsmarknads- och integrationsberedningen före sommaren kommer en sammanfattning av samtliga handlingsprogram att ingå.

Enligt anvisningar skall större avvikelse från plan snarast rapporteras till stadsledningskontoret. Efter gjorda budgetjusteringar beräknas planeringsutrymmet för 2004 omfatta totalt 56,9 mnkr.

Medborgarnas delaktighet - utveckla medborgarnas möjligheter till insyn och deltagande i de demokratiska processerna

Det är vanligt att nämnderna har öppna möten för allmänheten före varje nämndmöte och att medborgarna kan lämna in medborgarförslag. Medborgare i alla åldrar ges genom öppna möten möjlighet att påverka nämndens arbete med t.ex. ungdomsfrågor, kultur, brottsförebyggande arbete och miljö. I de nio nämnder som ingår i stadsdelsförnyelsen fyller denna en viktig funktion. I Älvsjö tas dessutom medborgarnas synpunkter tillvara genom en panel med 250 medborgare. Den information som görs tillgänglig på nämndernas hemsidor, i elektroniska nyhetsbrev och informationsblad är viktig för att sprida kunskap om stadens olika verksamheter. Ett arbete pågår för att göra kommunfullmäktige- och kommunstyrelsehandlingar tillgängliga via stadens hemsida www.stockholm.se.

Konsumentupplysning

Samtliga stadsdelsnämnder redovisar hur de arbetar med lokala konsumentupplysningsfrågor. Under den första tertialen har Hägersten, Liljeholmen och Katarina-Sofia stadsdelsnämnder köpt konsumentupplysningstjänster från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd. Övriga stadsdelsnämnder har egna handläggare som ger information och rådgivning till enskilda medborgare och arbetar förebyggande genom information och utbildning i skolor och till föreningar och företag. Några stadsdelsnämnder ger rådgivning i frågor om budget och skuldsanering. Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd erbjuder kostnadsfri tillgång till juridisk rådgivning. Kungsholmens konsumentvägledare svarar på konsumentfrågor i Radio Stockholm samt skriver artiklar i morgon- och lokalpress. Övriga nämnder som medverkar i pressen är Rinkeby och Maria-Gamla stan. Bromma stadsdelsnämnd publicerar varje månad en aktuell fråga på sin hemsida. Flera stadsdelsnämnder avvaktar konsumentnämndens riktlinjer för den fortsatta verksamheten.

Ta ansvar för ekonomin

Tertialrapport 1 per den 30 april 2004

I budget för år 2004 har förutsatts att inga nämnder begär tilläggsanslag för den löpande verksamheten. Ökade kostnader inom något område innebär att nämnden får rymma dessa inom sin budget genom sänkta kostnader inom annat område. Nämnderna skall kontinuerligt arbeta med att effektivisera, förbättra och utveckla verksamheterna såväl ekonomiskt som kvalitetsmässigt. Det är viktigt att nämnderna snarast och konsekvent beslutar om åtgärder för att därigenom på ett tidigt stadium motverka en negativ utveckling.

Uppföljning av resultatbudget och resultatprognos

Sammantaget redovisas efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett underskott efter skatter och finansiella poster m.m. jämfört med budget om 541,1 mnkr. Detta är en försämring med 546,1 mnkr jämfört med verksamhetsberättelsen för år 2003. Avvikelsen mot budget består i huvudsak av följande:

Avvikelser jämfört med budget

Nettoavvikelse i mnkr före resultatdispositioner

Stadsdelsnämnderna			
Anslag för nämndens verksamhet	-161,6	177,6	-313,1
Anslag för ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder	-183,4	-136,2	-2,2
Övriga nämnder	-135,9	220,3	150,3
Avskrivningar	61,7	26,8	-31,3
Central medelsreserv - prestationer	70,0	0,0	177,9
Central medelsreserv - oförutsett	70,0	107,2	44,1
Pensionsåtaganden	-1,1	-17,3	-7,9
Verksamhetens nettokostnad	-280,3	378,4	17,8
Finansiering			
skatteintäkter och statsbidrag	-685,1	68,3	702,8
finansnetto m.m.	424,0	105,2	-7,2
begravningsavgift	0,3	1,1	-1,7
Resultat efter skatt och finansiella poster	-541,1	553,0	711,7
Jämförelsestörande poster m.m.	0,0	-201,3	592,1
Extraordinära intäkter	0,0	0,0	3 542,3
lanspråktaga avsättningar	0,0	155,8	-48,7
Avsättningar	0,0	-502,5	-2 797,1
Förändring av redovisat eget kapital	-541,1	5,0	2 000,3

Verksamhetens nettokostnader

Nämnderna redovisar ett prognostiserat nettounderskott om 280,3 mnkr för driftverksamheten efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar. Detta är en försämring med 658,7 mnkr jämfört med verksamhetsberättelsen för år 2003. Efter överföring av resultatenheternas resultat uppgår nettounderskottet till 185,4 mnkr.

Stadsdelsnämnderna redovisar ett sammantaget nettounderskott om 345,0 mnkr, vilket innebär en försämring med 386,4 mnkr jämfört med verksamhetsberättelse för år 2003. Redovisade underskott avser högre nettokostnader än budget för stadsdelsnämnderna inom nästan samtliga verksamhetsområden. Efter överföring av resultatenheternas resultat uppgår nettounderskottet till 258,7 mnkr.

Stadsledningskontoret ser ytterst allvarligt på de prognostiserade underskotten. Av nämnderna beslutade effektiviseringar har inte varit tillräckliga och har inte fått avsedd effekt. Det är också troligt att nämndernas prognoser har påverkats av den osäkra situationen på arbetsmarknaden. Stadsledningskontoret förutsätter att nämnderna snarast vidtar nödvändiga åtgärder för att uppnå ett resultat inom fastställd budget.

Det finns även anledning för nämnderna att rikta uppmärksamheten framåt i tiden. De kostnadsnivåer som upparbetas under 2004 kommer vara ytterst svårhanterliga budgetåret 2005 då det allmänna konjunkturläget fortfarande bedöms vara mycket bekymmersamt.

Verksamheter med underskott måste intensifiera pågående arbete med systematisk prövning av insatser och uppföljning av beslut samt vid behov ompröva sina generella åtaganden.

Resultatöverföring

Resultatenheter skall föra över hela resultatet till nästkommande år under förutsättning att resultatet är en följd av eget handlande och att det ackumulerade resultatet inte överstiger 5 % av resultatenhetens bruttobudget samt att resultatenheten har uppfyllt sina åtaganden.

Nämnderna har ansvaret för att verksamheterna bedrivs inom beslutad budget och skall även fortsättningsvis säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att inte underskott skall uppstå. I enlighet med kommunfullmäktiges beslut skall nämnder som har resultatenheter med strukturella underskott avveckla dessa. Avvecklingen skall redovisas till kommunstyrelsen.

Överföring av resultatenheternas resultat från 2003 till 2004

I bokslutet för 2003 har 157,9 mnkr redovisats som resultatenheternas nettoöverskott. Efter justering för en felaktig överföring uppgick det samlade nettoöverskottet till 156,1 mnkr. Resultaten förs över till 2004.

Beräknad överföring av resultatenheternas resultat till 2005

I tertialrapport 1 har stadens nämnder beräknat överföra ett nettoöverskott med 61,2 mnkr till 2005. Östermalms och Enskede-Årsta stadsdelsnämnder samt socialtjänstnämnden redovisar nettounderskott för sina resultatenheter 2004. Stadsledningskontoret anser att det är oacceptabelt att resultatenheter återigen prognostiserar underskott och därmed förbrukar del av nästa års medel. Berörda nämnder skall därför noggrant följa resultatenheternas kostnadsutveckling och vidta åtgärder om behov föreligger samt säkerställa att vidtagna åtgärder ger effekt.

Det är av stor vikt att nämnderna ser över resultatenheternas incitament för att inskräpa vikten av budgethållning. Det får även understrykas att enheternas åtaganden skall utarbetas inom budget. Det är respektive förvaltningschef och nämnd som ytterst bär ansvaret för budgethållning. Nämnderna bör som en ytterligare åtgärd överväga om enheter med stora underskott skall fortsätta att vara resultatenheter.

Resultatenhet, som har avvecklats under 2004, kan inte föra över resultat till 2005. Enhetens utfall kommer att ingå i nämndens samlade resultat för 2004.

Budgetjusteringar

Under år 2004 finns inga extra resurser avsatta för nämndernas löpande verksamheter utöver prestationer och omstrukturering. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjusteringar med 134,6 mnkr för ökade nettokostnader. Medlen finansieras genom att ta i anspråk avsatta medel i tidigare års bokslut med 111,9 mnkr för stimulansbidrag till bl.a. äldreboenden och för ny- och ombyggnad av gruppboenden för fysiskt och psykiskt funktionshindrade samt förskolor samt genom omfördelning av centralt avsatta medel under Kommunfullmäktige m.m. med 51,4 mnkr. Central medelsreserv tillförs 28,7 mnkr.

Av bilaga 2 framgår nämndernas yrkanden till kommunstyrelsen och stadsledningskontorets tillstyrkta/avstyrkta budgetjusteringar.

Central medelsreserv

Sommarkoloniverksamhet

Under åren 2000-2003 har stadsdelsnämnderna tilldelats extra medel för sommarkoloniverksamhet (kollo). Stadsdelsnämnderna tillförs totalt 5,0 mnkr extra avseende sommarkoloniverksamhet även under år 2004. Stadsledningskontoret föreslår att 1,6 mnkr fördelas som budgetjustering till fem stadsdelsnämnder i tertialrapport 1. Resterande medel om 3,4 mnkr skall respektive stadsdelsnämnd rekvirera från de fonder som finns för detta ändamål. Fördelningen framgår av bilaga 2. Stadsdelsnämnderna skall i bokslut/verksamhetsberättelse 2004 redovisa hur medlen använts.

Mottagande av lärarkandidater i stadens skolverksamheter

I tertiärrapport 1 har stadsledningskontoret inhämtat uppgifter från nämnderna om antalet lärarkandidater i stadens skolverksamheter under vårterminen. Motsvarande uppgifter kommer att inhämtas för höstterminen i tertiärrapport 2. Fördelning av medel för både vår- och höstterminen kommer att ske i tertiärrapport 2.

Övrigt

Därutöver tillstyrker stadsledningskontoret budgetjusteringar för minskade nettokostnader med 30,3 mnkr. Budgetjusteringarna avser ökade intäkter för gatu- och fastighetsnämnden med 35 mnkr genom att regeringsrätten har förklarat att Stockholms stad inte är skattskyldig till mervärdesskatt för tillhandahållande av parkeringsplatser på gatumark mot avgift, ökade intäkter för statsbidrag till maxtaxa samt ökade nettokostnader för inrättande av en miljöenhet vid stadsledningskontoret, digitala arkiv, byggnadsklassificering, byten av kyl och frysar och Nordiska skolspel. Budgetjusteringarna framgår av bilaga 2.

Fördelning av centralt avsatta medel under Kommunfullmäktige m.m.

Feriearbeten

Kommunstyrelsen beslutade 31 mars 2004 att erbjuda ungdomar i åldern 15-18 år feriearbete samt att anta riktlinjer för hur medlen, totalt 10,0 mnkr, skall fördelas till stadsdelsnämnderna och kyrkogårdsnämnden. Fördelningen innebär att 50 % av medlen fördelas i proportion till befolkningen i åldrarna 15-18 år och 50 % efter befolkningen i samma ålder som är född utomlands. Dessa medel fördelas till stadsdelsnämnderna i tertiärrapport 1.

Fritidsklubbar för elever i skolår 4-6, pilotprojekt 2004.

Kommunstyrelsen beslutade den 17 mars 2004 att genom pilotprojekt utveckla formerna för ett ökat och förbättrat samarbete mellan öppna fritidsklubbar och främst kulturskolan och idrottsrörelsen. För detta har för 2004 avsatts 6 mnkr. I detta pilotprojekt ingår stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta, Farsta, Spånga-Tensta och Skärholmen. I samband med tertiärrapport 1 fördelas till dessa stadsdelsnämnder medel om totalt 3,2 mnkr. Medel reserveras även för utbetalning till Maria Fritidsklubb och Kungsholmens Friskola om totalt 1 mnkr.

Avveckling och omstrukturering av lokaler

Nämnderna begär budgetjustering med totalt 72,5 mnkr för ökade kostnader för avveckling och omstrukturering av lokaler och grundskoleinventarier. Kommunstyrelsen föreslås tillstyrka budgetjustering med totalt 25,4 mnkr. Besked föreslås lämnas om 0,8 mnkr i tertiärrapport 2. Totalt föreslås ansökningar om 46,3 mnkr avslås.

Förskolor med hög hyra

I budget för 2004 har kommunfullmäktige beslutat att nämnder med hög förskolehyra skall tilldelas medel för detta. Totalt föreslås 8,7 mnkr fördelas till stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden. Fördelningen har skett utifrån uppgifter i det gemensamma lokaladministrativa systemet GLAS.

Beställarstöd skollokaler

I tertiärrapport 1 har nämnderna begärt sammanlagt 5,1 mnkr för ökade kostnader för beställarstöd för skollokaler. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjustering med totalt 4,1 mnkr. Besked föreslås lämnas om 0,3 mnkr i tertiärrapport 2. Totalt föreslås ansökningar om 0,7 mnkr avslås.

Disposition av i tidigare bokslut avsatta medel

Stimulansbidrag för ny- och ombyggnad av boenden inom äldreomsorg

I tertialrapport 1 begär stadsdelsnämnderna totalt 58,1 mnkr i stimulansbidrag för ny- och ombyggnad av äldreomsorgslokaler, varav 38,7 mnkr föreslås tillstyrkas. Start- och stimulansbidrag godkänns först då ny- eller ombyggnad är slutförd. Bidrag till tomgångshyror och projekteringsstöd utgår under byggtiden. Totalt avstyrks ansökningar om 19,4 mnkr. Farsta stadsdelsnämnds hemställan om bidrag för ombyggnadskostnad för Postiljonens äldreboende, se nedan, är beaktad i denna redovisning.

Farsta stadsdelsnämnd har i ett särskilt ärende (dnr 326-3387/2003) hemställt hos kommunstyrelsen om 35,0 mnkr för att avbetala på ombyggnadskostnaden för Postiljonens äldreboende i syfte att sänka hyran för boendet. I stadens bokslutsavsättningar för stimulansbidrag finns bl.a. medel avsatta för att täcka ombyggnadskostnader för äldreboendeprojekt som är angelägna. Efter en noggrann genomgång där bl.a. lokalinvesteringens standard beaktats föreslår stadsledningskontoret att 15,6 mnkr medges för ovan nämnda ändamål. Stadsledningskontoret vill dock understryka att varje projekt prövas för sig och att de medel som nämnden föreslås beviljas för ombyggnaden av Postiljonens äldreboende därför inte skall ses som ett prejudikat för stadsdelsnämnderna i framtiden.

Stimulansbidrag för ny- och ombyggnad av särskilda boenden för psykiskt och fysiskt funktionshindrade

Kommunfullmäktige har fattat beslut om stimulansbidrag för ny- och ombyggnad av gruppboenden för psykiskt och fysiskt funktionshindrade. Av beslutet framgår att bidrag skall sökas i särskilda ärenden. Kommunstyrelsens ekonomiutskott behandlar därefter ansökan och medel fördelas i kommande tertialrapport. I samband med tertialrapport 1 fördelas 42,4 mnkr avseende stimulansbidrag för ny- och ombyggnad av gruppboenden inom omsorg om funktionshindrade.

Stimulansbidrag för utbyggnad av förskolelokaler

Stimulansbidrag för utbyggnad av förskolelokaler skall sökas i särskilda ärenden enligt samma princip som anges ovan. Nämnderna har begärt budgetjustering om 45,0 mnkr för ändamålet, varav 28,2 mnkr tillstyrks.

Ventilationsåtgärder i skollokaler

Medel för ventilationsåtgärder i skolor söks inte längre i tertialrapport. Ansökan om återredovisade medel för avslutning av vissa projekt om 2,6 mnkr tillstyrks.

Omslutningsförändringar

Nämnderna redovisar omslutningsökningar i tertialrapport 1 med 275,4 mnkr, varav 151,5 mnkr inom stadsdelsnämnderna. Omslutningsförändringarna avser främst försäljning av platser inom äldreomsorg och utbildning. Nämndernas budgetar justeras med motsvarande belopp i enlighet med specifikation per nämnd i bilaga 2.

Finansieringsstöd

Stockholm Visitors Board AB handlägger och beslutar fr.o.m. den 1 januari 2002 i ärenden om ekonomiskt stöd till evenemang inom ramen för stadens evenemangspolicy (utl. 2001:155). Det ekonomiska stödet skall rymmas inom finansieringsstödet årliga ram på 5,0 mnkr. Medel för detta har tidigare reserverats i Central medelsreserv. Fr.o.m. 2004 avsätts medlen under Kommunfullmäktige m.m. som har att utbetala dessa efter beslut av Stockholm Visitors Board AB. Beslut om finansieringsstöd som har fattats under 2003 kan därutöver belasta 2004 med högst 1,0 mnkr.

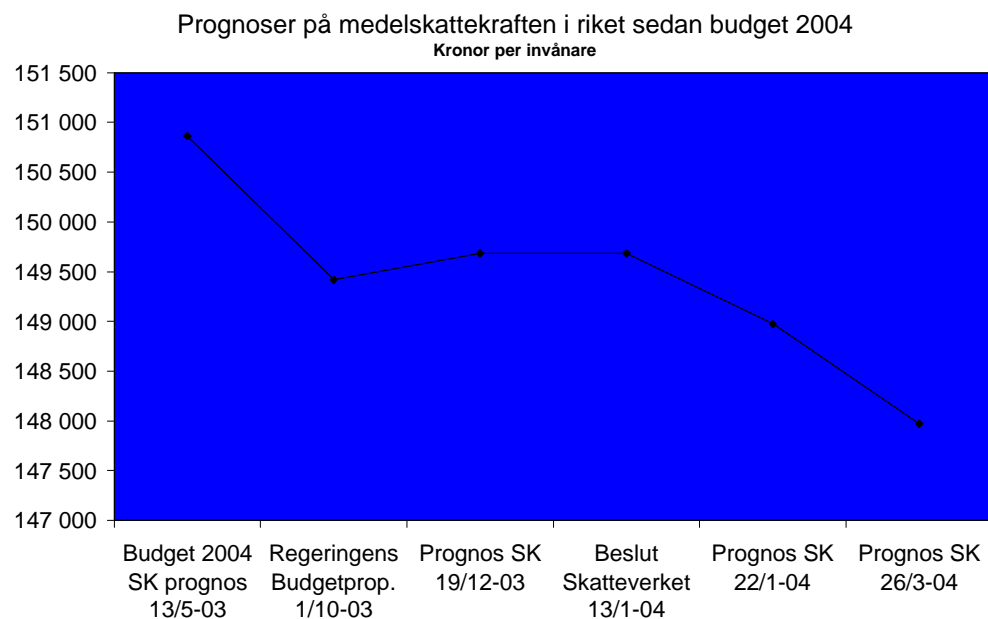
Finansiering

Skatter och statsbidrag

Skatteintäkterna förväntas bli lägre

Stockholms stads finansiering av verksamhetens nettokostnader består huvudsakligen av skatteintäkter och statsbidrag. Under 2004 beräknas skatteintäkterna bli betydligt lägre än vad som angavs i budgeten, eftersom sysselsättningen utvecklats sämre än förväntat både under 2003 och under innevarande år. Jämfört med budgeten för 2004 beräknas stadens löpande skatteintäkter bli ca 653,4 mnkr lägre.

Motsvarande utveckling ses även i riket som helhet. I diagrammet nedan illustreras hur prognoserna för rikets skatteintäkter reviderats ner sedan budgeten för 2004 beslutades.

Anm. SK står för Svenska Kommunförbundet.

Källor: Svenska kommunförbundet, Finansdepartementet och SLK

Uljämningseffekter

Uljämningssystemen begränsar dock effekterna för stadens ekonomi. När den egna skattkraften minskar, betalar staden mindre till inkomstuljämningen.

Negativa slutavräkningar

Den svaga sysselsättningsutvecklingen leder också till att Svenska Kommunförbundets prognos per den 26 mars 2004 visar en negativ slutavräkning för 2003 med ca 370 mnkr. Detta är en försämring med ca 57 mnkr jämfört med tidigare prognoser som i sin helhet kommer att belasta 2004 års resultat. Prognosen visar också på en negativ slutavräkning för 2004 med ca 283 mnkr. Tillsammans medför detta en försämring av skatteintäkternas årsutfall för 2004 med ca 340 mnkr, jämfört med budget. Detta är dock en prognos och såsom illustreras i diagrammet ovan medför detta en osäkerhet i bedömningen. Sammantaget beräknas stadens skatteintäkter inkl. slutavräkning och uljämning, bli ca 556 mnkr lägre än vad som angavs i budgeten för år 2004.

Generella statsbidrag

Statsbidragen beräknas totalt bli 135,3 mnkr lägre än vad som angivits i budget. Detta förklaras huvudsakligen av att regeringen i vårpropositionen beslutade om en slutreglering av pensionsreformen för 2003 och 2004 som innebär att 1,8 mdkr dras in från kommunerna under

innevarande budgetår. För Stockholms del innebär det minskade statsbidrag för pensionsreformen med ca 149 mnkr.

Mellankommunal skatteutjämning

Kostnaderna för den mellankommunala skatteutjämningen beräknas blir 6,6 mnkr lägre än budget. Förändringen beror i sin helhet på att ett nytt nationellt utjämningsystem för LSS-kostnader införts.

Övriga finansiella intäkter

Staden kommer i enlighet med en dom i regeringsrätten erhålla en återbetalning av tidigare erlagd moms. Återbetalningen motverkar i viss mån årets stora minskning av skatteintäkter och statsbidrag.

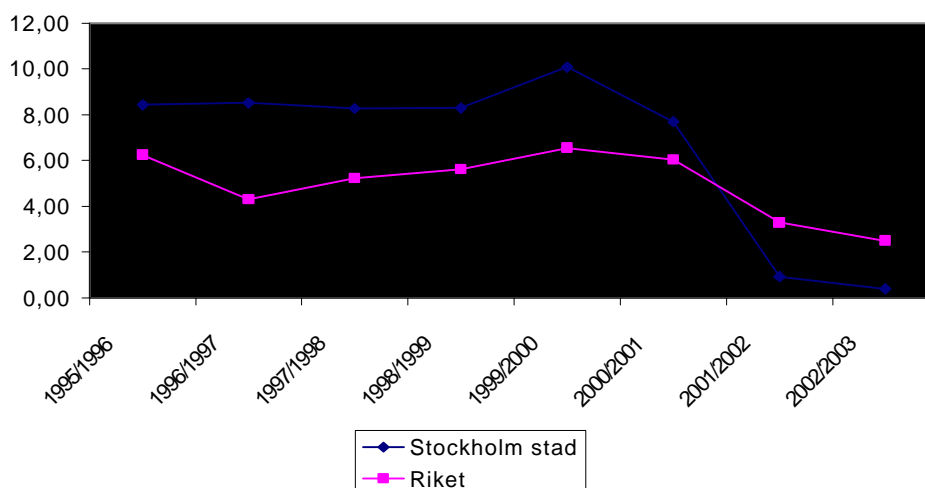
Finansieringsutveckling

I budget för år 2004 angavs att vissa faktorer med stor påverkan på stadens intäkter var av särskilt intresse att följa upp under året. I avsnittet nedan görs en avstämning av dessa faktorer.

Lönesummeutvecklingen

Som nämnts består Stockholms stads intäkter till stora delar av skatteintäkter. Storleken på dessa bestäms av de beskattningsbara förvärvsinkomsterna, dvs. i huvudsak lönesummor inkl. förmåner, transfereringsinkomster (sjukpenning, arbetslöshetsersättning, pensioner m.m.) och inkomst av näringsverksamhet. Lönesumman bestäms i sin tur huvudsakligen av utvecklingen av sysselsättningen och timlöneökningarna. Tillväxttakten i lönesumman låg under andra halvan av 1990-talet ständigt två till tre procentenheter högre i Stockholm jämfört med riksgenomsnittet. Sedan 2001 har tillväxttakten minskat och under 2003 ökade lönesumman långsammare i Stockholm än i övriga riket vilket framgår av tabellen nedan.

Lönesummor, årlig procentuell förändring

Källa: Kontrolluppgiftsregistret SCB/USK

Sysselsättningsutvecklingen

Sysselsättningsintensiteten i Stockholm stad har sjunkit kontinuerligt sedan andra kvartalet 2001, jämfört med motsvarande kvartal föregående år. I riket har nedgången procentuellt sett inte varit lika kraftig. Under första kvartalet 2004 tycks en viss stabilisering ha skett. Siffrorna för första kvartalet 2004 ligger i nivå med de för motsvarande kvartal 2003, se tabellen nedan. I riket har nedgången däremot fortsatt.

Sysselsättningsintensitet mätt som andel av arbetskraften i procent

	2001	2002	2003	Första kvartalet 2004 (Första kvartalet 2003)
Staden	79,7	78,6	77,0	76,8 (76,8)
Riket	75,3	74,9	74,3	72,5 (73,3)

Källa: AKU SCB/USK

Arbetslöshetsutvecklingen

En annan viktig faktor att följa är arbetslöshetsutvecklingen. Under 2003 fortsatte arbetslösheten att stiga och Stockholms arbetsmarknad utvecklades sämre än riksgenomsnittet. För första gången på mycket länge var andelen arbetslösa i arbetskraften högre i Stockholms stad än i riket. Arbetslöshetsprocenten för helåret 2003 var 5,5 % i Stockholm, jämfört med 3,8 % 2002. I hela riket var motsvarande tal 4,9 % 2003 respektive 4,0 % 2002.

I tabellen nedan är kvartalsvisa siffror redovisade. Dessa visar att bilden återigen ändrats. Arbetslösheten har fortsatt att öka i riket, men stabiliserats i Stockholms stad. Prognoser från länsarbetsnämnden pekar dock på en fortsatt svag arbetsmarknad i Stockholmsregionen det närmaste året.

Arbetslöshetstal som andel av arbetskraften i procent

	2002				2003				2004
	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4	Kv 1
Staden	3,0	3,7	4,7	3,8	5,3	5,4	5,7	5,7	5,5
Riket	4,1	3,8	4,2	3,9	4,7	4,6	5,0	5,2	5,9

Källa: AKU SCB/USK

Skatteunderlagets utveckling

Arbetsmarknadsläget har lett till att Stockholm hade en något svagare utveckling av det kommunala skatteunderlaget åren 2002-2003 än riket om man ser till det faktiska utfallet. Åren därefter beräknas dock ökningstakten för staden ligga något högre än riket. Några faktorer som inger en viss osäkerhet är det kraftiga trendbrott som kunnat noteras för stadens del vad gäller inrikes flyttningsströmmar och förhållanden på arbetsmarknaden. Nedgången i konjunkturen i riket har drabbat Stockholmsregionen särskilt hårt.

Skatteunderlagets utveckling

	2002	2003	2004	2005
Uppräkningstal skatteunderlag i staden				
USK beräkning 2004-04-28	3,5 %	2,9 %	3,6 %	4,3 %
Uppräkningstal riket				
Vårprop. april 2004		4,4 %	3,3 %	3,5 %

Begravningsavgift och avsättning till begravningsfond

Intäkterna från begravningsavgiften under Finansförvaltningen beräknas uppgå till 101,0 mnkr, vilket understiger kyrkogårdsnämndens prognostiserade nettokostnader med 8,6 mnkr. Underskottet kan inte täckas av annan kommunal verksamhet utan kommer att disponeras ur begravningsfonden i samband med stadens bokslut.

Renhållningsnämnden

Nämnden prognostiserar ett överskott med 7,6 mnkr jämfört med budget. Överskott kan inte användas för annan kommunal verksamhet utan kommer att avsättas i samband med stadens bokslut.

Räntenetto

Resultatet av finansrörelsens verksamhet första tertiet år 2004 uppgick till 266,7 mnkr, varav 74,2 mnkr utgör internräntor. Det externa resultatet om 192,5 mnkr (varav externt räntenetto utgör 189,4 mnkr) under första tertiet, är i enlighet med lagd budget för perioden.

Totalt sett har det externa räntenettet minskat med 49,5 mnkr jämfört med 2003-04-30. Detta kan hänföras till det sjunkande ränteläget och att stadens nettofordran har minskat med 837 mnkr från 13 937 mnkr till 13 100 mnkr.

Prognos för belåret

Stadens nettofordran uppgick per den 30 april till 13 100 mnkr vilket är 113 mnkr under prognos. Årsprognos för stadens nettofordran vid årets slut förväntades enligt budget uppgå till 9 215 mnkr. Den huvudsakliga nedgången av nettofordran förväntades uppstå under andra halvåret 2004 och därmed medför en nedgång i resultatutvecklingen för finansrörelsen.

I samband med tertialrapport 1 har prognosen över nettofordran justerats till följd av dels en större överföring/försäljning av fastighetsbestånd från stadens gatu- och fastighetskontor till det av Familjebostäder AB helägda bolaget FB Servicehus AB, dels minskade kassautflöden beroende på bl.a. investeringar och ianspråktagande av bokslutsdispositioner.

Sammantaget innebär det att stadens finansiella nettofordran förväntas minska i långsammare takt än tidigare prognostiserat/budgeterat. Årsprognos för stadens nettofordran förväntas vid år 2004 års utgång uppgå till 13 285 mnkr vilket innebär en ökning med 4 070 mnkr från tidigare prognos.

Finansrörelsens resultat förväntas därmed också öka med 135 mnkr till 600 mnkr jämfört med nuvarande budget om 465 mnkr på årsbasis.

Pensionsåtaganden

Kostnaderna för pensionsåtaganden inkl. pensionsskatt har i prognosen bedömts öka något jämfört med budget.

Uppföljning av investeringsplanen

Prognosen för nämndernas nettoinvesteringsutgifter uppgår till 2 338,0 mnkr, vilket innebär lägre utgifter med 603,9 mnkr jämfört med investeringsplanen exkl. den centrala medelsreserven för investeringar. Av den centrala medelsreserven för investeringar återstår 145,0 mnkr. De lägre investeringsutgifterna härrör främst från gatu- och fastighetsnämnden och idrottsnämnden.

Idrottsnämnden beräknar att investeringsprojekten Kista IP, Sköndalshallen och Eriksdalsbadet kommer att färdigställas under året. Tillgänglighetsåtgärder kommer i huvudsak att åtgärdas i Brännkyrkahallen och Åkeshovs sim- och idrottshall. Under året genomförs och påbörjas flera projekt som finansieras enligt överenskommelse om ersättningsanläggningar i samband med exploatering av idrottsmark. Gatu- och fastighetsnämnden och idrottsnämnden föreslår att 29,5 mnkr förs från gatu- och fastighetsnämndens investeringsplan till idrottsnämndens för projekten Hagsätra IP och Blackebergs/Åkeshovs bollplaner. För investeringsverksamheten redovisar idrottsnämnden lägre nettoinvesteringsutgifter med 155,5 mnkr jämfört med investeringsplanen. Den lägre nettoinvesteringsutgiften beror på förskjutningar inom två större investeringsprojekt, fullriggaren af Chapman och Skanstullshallen. Dessa projekt och fastighetsnämnden under 2004. Fastighetsförvaltningen redovisar avvikelser i investeringsplanen med 231,9 mnkr i nettoinvesteringsutgifter. Avvikelserna förklaras främst av förskjutningar och då till största del inom planeringsprojekten, dvs. projekt utan genomförandebeslut. I Hammarby Sjöstad har planeringsprojekten förskjutningar om 55,5 mnkr, varav Lugnet 2 har en förskjutning till följd av senarelagt planarbete p.g.a. komplicerade sanerings- och geotekniska förhållanden. I samma område har genomförandeprojekten förskjutningar om 41,0 mnkr, vilket huvudsakligen utgörs av Sjöstadshallen, nytt projekt med medel i budget endast avseende utredningar och Sjöstadsporten till följd av fördröjning av

genomförandebeslut. Avseende trafik- och infrastrukturprojekt har Nord/sydaxeln fördyringar med 27,1 mnkr och förskjutningar med 38,5 mnkr beroende bl.a. på ökade utgifter för brandskyddsåtgärder och eventuell senareläggning av projektet p.g.a. att många stora projekt skall genomföras under samma tidperiod.

Inom gatu- och fastighetsnämndens fastighetsförvaltning är avvikelserna jämfört med investeringsplanen ca 211 mnkr. Avvikelsen beror främst på att projekt inom affärsområde barnstugor har förskjutits i tiden, inte varit möjliga att genomföra enligt gällande detaljplaner och att stadsdelsnämnderna inte fullföljt projekt efter utredning och kostnadsanalys. Ca en tredjedel av affärsområdets investeringsram beräknas utnyttjas. Ventilationsåtgärderna inom Stadsteatern skjuts upp i och med att en ny genomförandeplan har utarbetats. Ombyggnaden av Blackebergs sjukhem har medfört ökade utgifter för året i och med att tidplanen försköts 2003.

Försäljningsinkomster

I budget för 2004 finns under gatu- och fastighetsnämnden ett försäljningsbeting om 500 mnkr. Nämnden bedömer att betinget kommer att uppnås under året. Under första tertiet har försäljningarna uppgått till 7,9 mnkr, efter en minskning med 7,5 mnkr, genom att en del av tidigare beslutade försäljningar inte har verkställts.

Nämnden har också genomfört försäljning av tomträtter för småhus om ca 45 mnkr. Under året bedömer nämnden att 500 tomträtter kommer att friköpas. Detta kommer att medföra en realisationsförlust om ca 70 mnkr. Nämnden har därutöver i uppdrag att genomföra fastighetsförsäljningar som genererar reavinster för att finansiera stadsdelsförnyelsen.

Övriga redovisningar

Kvalitetsutveckling

Att öka medborgarnas möjlighet till inflytande över stadens verksamheter är viktigt för vidareutveckling av kvaliteten. Medborgarna skall få information om vilken omsorg och vilka tjänster de olika verksamheterna erbjuder. Kvalitetsgarantier är en del av denna information. En annan förutsättning för inflytande är att formerna för dialog utvecklas utifrån medborgarnas behov och förutsättningar. Dialog på olika organisatoriska nivåer är en förutsättning för att stadens integrerade ledningssystem ILS skall fungera. Brukardialogen utgör en viktig del av detta.

Samtliga stadsdelsnämnder redovisar hur arbetet med kvalitetsgarantier utvecklas och hur de görs kända. Kvalitetsgarantierna förmedlas bl.a. vid möten, på hemsidor, på anslagstavlor och genom informationsfoldrar.

Huvuddelen av nämnderna anger hur de arbetar vidare med att öka brukarinflytandet. De flesta nämnder redovisar väl etablerade former såsom olika brukarråd, anhörigmöten och informationstillfällen. Några nämnder arbetar mer aktivt och använder sig av t.ex. seminarier, fokusgrupper och brukarinflytande vid rekrytering av personal. Nämnderna ger ett antal goda exempel på hur arbetet med att öka brukarinflytandet vidareutvecklas och stadsledningskontoret avser att sprida dessa.
